

EDITOR'S NOTE

The study of borderlands and the life on borders is not a new topic in historiography. However, as representatives of a discipline concerned with change, historians can say more on this topic when they examine borders that existed for a considerable period of time in the past, or whose contours have remained recognisable with only minimal alterations on the political map today. In Europe, most examples separating political entities since the Middle Ages are found in the southern, western and central parts of the continent. In the north and east, most borders are relatively recent. Nonetheless, even in these regions, there are a few examples of interest to historians wishing to explore long-term developments.

One such example is the border established by the Treaty of Melno. It was concluded by three parties at the beginning of the 15th century. The treaty required the Teutonic Order to renounce its claims to areas of a size that today could be compared to Belgium, Albania or Moldova. As it later became clear, this renouncement was neither part of a recurring pattern nor temporary. The treaty was less significant for Poland, whose most important gains in Prussia were secured not by the Peace of Melno but by the Treaty of Toruń, concluded after the Thirteen Years' War (1454–1466), which granted Poland two major cities (Toruń and Gdańsk), the mouth of the River Vistula, and access to the Baltic Sea. The third party to the Treaty of Melno was Lithuania, where it seems to have generated the most enthusiasm, a sentiment that endures to this day. This has been evident in recent years, when several towns and smaller communities marked the 600th anniversary of the treaty, by publishing books, erecting monuments and marking sections of the border that have now vanished.

There is no doubt that for several centuries the old border between Lithuania and Prussia created a distinct borderland, the study of which could offer a much broader understanding of how concepts of borders and borderlands evolved in Europe, how inhabitants of such regions lived, and how they dealt with everyday challenges, migration and smuggling. Nevertheless, historical research on this particular border and its borderland has so far been rather fragmentary. It should therefore be noted that research on these fascinating topics remains surprisingly limited.

With this modest volume, we aim to make at least a small contribution towards filling the gap in knowledge of this topic. The book also reflects one of the long-term interests of the Institute of Baltic Region History and Archaeology at Klaipėda University: to raise awareness about the culturally diverse border regions on the southeast Baltic shore, and the contacts that developed there.

REDAKTORIAUS ŽODIS

Gyvenimas prie sienos ir pasienių tyrimai nėra naujos temos istoriografijoje. Vis dėlto istorikai, atstovaudami mokslui apie kaitą, šiomis temomis gauna galimybę pasakyti daugiau tuomet, kai pasirenka pavyzdžius sienų, kurios egzistavo ilgai arba kurių kontūras, minimaliai kisdamas, tebėra atpažįstamas politiniame žemėlapyje iki šių dienų. Europoje daugelis tokių pavyzdžių, politinius darinius skiriančių nuo Viduramžių, yra pietinėje, vakarinėje ir vidurinėje žemyno dalyse. Šiaurėje ir rytuose daugelis sienų vėlyvos. Tačiau ir šiuose Europos regionuose galima rasti kelis pavyzdžius, galinčius sudominti istorikus, kurie norėtų papasakoti apie kaitą ilgalaikėje perspektyvoje.

6

Vienas tokių pavyzdžių yra vadinamoji Melno sutarties siena. Šią sutartį XV a. pradžioje sudarė trys šalys. Vokiečių ordinui sutartis reiškė pretenzijų į žemes, kurių dydis šiandien galėtų būti lyginamas su Belgija, Albanija ar Moldova, atsisakymą – kaip vėliau paaiškėjo, ne eilinį (tokių būta ir anksčiau) ir ne laikiną. Lenkijai sutartis buvo ne tokia reikšminga: svarbesnius teritorinius pokyčius lėmė ne Melno taika, o po Trylikos metų karo (1454–1466) sudaryta Torunės taika, davusi Lenkijai du didžiuosius miestus (Torunę, Gdanską), Vyslos žiotis ir priėjimą prie jūros. Trečioji taikos sutarties šalis buvo Lietuva – ir Lietuvoje, regis, Melno taika entuziazmo generuoja daugiausia; tas entuziazmas palaikomas iki šiol. Tuo galima nesunkiai įsitikinti pastaraisiais metais, kai virtinė miestelių ir mažų bendruomenių minėjo šios taikos sudarymo šešių šimtų metų sukaktį – leido knygas, statė paminklus, žymėjo tuos sienos ruožus, kurie šiandien nebeegzistuoja.

Neginčytina, kad senoji Lietuvos ir Prūsijos siena keliems šimtmečiams šiame Europos regione sukūrė pasienio regioną, kurio analizė galėtų duoti labai daug bendresniam supratimui apie tai, kaip Europoje evoliucionavo sienų, pasienių sampratos, tų pasienių gyventojų kasdienybė ir iššūkiai, migracijos ir kontrabanda. Nepaisant to, istoriniai tyrimai, nukreipti į minėtą sieną bei pasienį, kol kas yra gana fragmentiški. Tad tenka konstatuoti, jog įdomus reiškinys pastebimesnio mokslininkų susidomėjimo dar nėra sulaukęs.

Šiuo kukliu straipsnių rinkiniu siekiame bent iš dalies prisidėti prie žinių deficito minėtąja tema mažinimo. Rinkinys atliepia ir vieną Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos instituto ilgalaikių interesų – didinti domėjimąsi daugiakultūriais pasienio regionais pietrytinėje Baltijos pakrantėje ir juose pasireiškusiais kontaktais.

Vasilijus Safronovas